

ผลของโปรแกรมการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเอง
ในการดูแลทารกเกิดก่อนกำหนดของมารดาต่อการรับรู้
ความสามารถในการดูแลและบทบาทในการเป็นมารดา
ทารกเกิดก่อนกำหนด*

บทความวิจัย

วารสารพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ
Journal of Nursing Science & Health
ปีที่ 36 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มีนาคม) 2556
Volume 36 No.1 (January-March) 2013

**Effects of Perceived Self-Efficacy Program Regarding
Preterm Care of Mothers on Perceived Self-Efficacy
and Maternal Role in Caring of Preterm Babies**

อังฉรา วงศ์ษา พย.ม.** เสาวมาศ เกื้อนนาคี ศศ.ด.***

Ajchara Wongsa MSN** Sauwamas Theunnadee Ph.D***

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลทารกเกิดก่อนกำหนดของมารดาต่อการรับรู้ความสามารถในการดูแลและบทบาทในการเป็นมารดาทารกเกิดก่อนกำหนด เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง ตามคุณสมบัติที่กำหนด กลุ่มละ 20 ราย กลุ่มควบคุมได้รับการพยาบาลตามปกติ กลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลทารกเกิดก่อนกำหนดของมารดา ซึ่งประกอบด้วย การประสบความสำเร็จในการกระทำ การได้เห็นตัวแบบหรือประสบการณ์จากผู้อื่น การใช้คำพูดชักจูง และการกระตุ้นทางอารมณ์ วันละ 1 – 2 ชั่วโมง เป็นเวลา 5 วัน ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มทดลอง มีคะแนนการรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลและบทบาทในการเป็นมารดาสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p < 0.001$)

คำสำคัญ : การส่งเสริมการรับรู้ความสามารถ บทบาทในการเป็นมารดา ทารกเกิดก่อนกำหนด

Abstract

This quasi – experimental research aimed to study effect of perceived self – efficacy program regarding preterm care of mothers on perceived self – efficacy and maternal role in caring of preterm babies. The sampling group were 40 mothers and their premature babies. They were selected by Purposive sampling and in to 2 groups. The control group received routine care while the experimental group received perceived self – efficacy program regarding preterm care of mothers was based on 4 methods for enhancing self – efficacy: Mastery experiences Modeling verbal persuasion and emotional arousal 1 – 2 hour for 5 days . This study revealed that : the experimental group were statistically significant more than control group at 0.05 level ($p < 0.001$).

keywords : perceived self – efficacy, maternal role in caring, preterm babies.

*วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพเด็ก คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

**นักศึกษาระดับปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพเด็ก คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

***ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันวิวัฒนาการด้านเทคโนโลยีทางการแพทย์และแนวทางการรักษาพยาบาลมีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้น อุบัติการณ์การเพิ่มของทารกเกิดก่อนกำหนด รวมทั้งอัตราการรอดชีวิตก็มีอัตราเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน สำหรับประเทศไทยพบอัตราเกิดมีชีพเฉลี่ย 12.8 ต่อประชากร 1,000 คน อัตราทารกตายเฉลี่ย 7.4 ต่อการเกิดมีชีพ 1,000 คน¹ ร้อยละ 40 ของทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยเป็นทารกเกิดก่อนกำหนด²

ทารกเกิดก่อนกำหนดจัดเป็นทารกแรกเกิดที่มีภาวะเสี่ยงสูง เนื่องจากการเจริญเติบโตของอวัยวะภายในระบบต่าง ๆ ของร่างกายยังไม่สมบูรณ์เต็มที่^{3,4} จึงต้องได้รับการดูแลในหออภิบาลผู้ป่วยหนักทารกแรกเกิดเมื่อมารดาเข้าเยี่ยมบุตรพบลักษณะของทารกที่ ตัวเล็ก ผิวนาง วิธีการรักษาที่ทารกได้รับ สภาพแวดล้อมภายในหออภิบาลผู้ป่วยหนัก เป็นสิ่งคุกคามความรู้สึกเกี่ยวกับความปลอดภัย กลัวบุตรเสียชีวิต ส่งผลให้มารดาไม่แน่ใจว่าตนเองจะสามารถดูแลบุตรได้ดีเหมือนมารดาที่คลอดทารกปกติทั่วไป ไม่สามารถทำนายเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นได้ ไม่สามารถสร้างความคาดหวังถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้น ไม่ทราบว่าจะตนเองจะแสดงบทบาทอย่างไร ขาดความมั่นใจในความสามารถของตนเองในการดูแลและการเลี้ยงดูบุตร รู้สึกลำบากใจในการอุ้ม การป้อนนม เกรงว่าทารกจะมีโอกาสติดเชื้อและเจ็บป่วยง่าย รู้สึกว่าตนเองไม่สามารถเพียงพอที่จะดูแลทารกที่มีความต้องการพิเศษนี้ได้ และมักคิดว่าทารกยังไม่พร้อมที่จะจำหน่ายจากโรงพยาบาล⁵ มารดาจะมีความมั่นใจในการแสดงบทบาทการเป็นมารดาน้อยกว่ามารดาคลอดปกติ⁶ และมารดาส่วนใหญ่ไม่กล้าสัมผัสทารกเกิดก่อนกำหนด ไม่กล้าอุ้ม ให้นม เปลี่ยนผ้าอ้อม ไม่กล้าจับ หรือมีปฏิสัมพันธ์ เพราะทารกตัวเล็ก ผิวนาง บางคนชักถามพยาบาลถึงอาการการรักษา มารดาขี้หนอยมองดูบุตรเฉย ๆ และส่วนใหญ่เป็นมารดาครรภ์แรก ซึ่งมารดาที่ไม่กล้าปฏิบัติกิจกรรมการดูแลทารกเกิดก่อนกำหนด เนื่องจากการรับรู้ความสามารถตนเองต่ำทำให้ไม่มีความมั่นใจในการดูแล ไม่กล้าตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมการดูแลทารกเกิดก่อนกำหนด เพราะ

คิดว่าตนเองไม่มีความสามารถเพียงพอ ขาดการฝึกฝนทักษะการดูแล บางครั้งปล่อยให้ทารกนอนโดยไม่ปลุกเมื่อถึงเวลาให้นม สังเกตการเปลี่ยนแปลงไม่ได้ ไม่กล้าให้การดูแลด้วยตนเองต้องพึ่งพาบุคคลอื่น เมื่อนำทารกเกิดก่อนกำหนดกลับบ้านได้เพียง 2-3 วัน มารดานำทารกเกิดก่อนกำหนดกลับมาโรงพยาบาลอีกครั้งด้วยโรคติดเชื้อ ปอดบวม และน้ำหนักไม่เพิ่ม

การส่งเสริมการรับรู้ความสามารถในการดูแลทารกเกิดก่อนกำหนดของมารดา มีความสำคัญต่อมารดาโดยพบว่ามารดาครรภ์แรกที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมบทบาทการเป็นมารดาพร้อมกับการพยาบาลตามปกติมีคะแนนความรักใคร่ผูกพันระหว่างมารดาและทารกหลังคลอด มีความพึงพอใจในบทบาทมารดา และมีความสามารถในการเรียนรู้พฤติกรรมทารกสูงกว่ามารดา กลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติเพียงอย่างเดียวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ⁷ และครอบครัวที่ได้รับการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลทารกมีการรับรู้ความสามารถในการดูแลทารกและมีการทำหน้าที่คู่บทบาทในการดูแลทารกได้ดีและเหมาะสม⁸ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการเตรียมมารดาในการดูแลทารกเกิดก่อนกำหนดเป็นกระบวนการช่วยให้มารดาที่มีความมั่นใจมีทักษะในการดูแลทารกเกิดก่อนกำหนดมากขึ้น และทารกเกิดก่อนกำหนดมีการเจริญเติบโตและพัฒนาการที่ดี นั่นคือการรับรู้ความสามารถของตนเองมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมและบทบาทการดูแลสุขภาพโดยเป็นตัวทำนายการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพ และการคงอยู่ของพฤติกรรม⁹ ดังนั้นบุคคลากรทางการแพทย์จะต้องให้การช่วยเหลือและสนับสนุนเพื่อให้บิดามารดาเกิดความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองในการดูแลทารกเกิดก่อนกำหนดโดยจัดเตรียมการสอนและจัดเวลาที่เหมาะสมให้บิดามารดาได้รับรู้และเพิ่มทักษะในการดูแล⁵

ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองของ Bandura¹⁰ เชื่อว่าการรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นตัวเชื่อมระหว่างความรู้ในการปฏิบัติและการปฏิบัติจริง บุคคลต้องการความเชื่อมั่นในความสามารถที่จะกระทำพฤติกรรมนั้น ๆ ถ้ามีการรับรู้ความสามารถตนเองสูงจะมี

ความอดทนที่จะกระทำให้สำเร็จตามคาดหวังซึ่งเป็นแรงเสริมให้มีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงขึ้น^{11,12} การที่บุคคลจะกระทำพฤติกรรมให้บรรลุเป้าหมายเกิดจากปัจจัยส่วนบุคคล (personal factors) ปัจจัยพฤติกรรม (behavioral factors) และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม (environment factors) ขึ้นอยู่กับการรับรู้ในความสามารถของตน (efficacy expectations) และการคาดหวังในผลลัพธ์ (outcome expectations) และการสร้างการรับรู้ความสามารถของตนเองมี 4 วิธี คือ การประสบความสำเร็จในการกระทำ (mastery experiences) โดยให้มารดาได้ฝึกดูแลทารกด้วยตัวเองจากกิจกรรมง่ายไปกิจกรรมยาก ฝึกทักษะการดูแล สังเกตพฤติกรรมของทารกเกิดก่อนกำหนด การได้เห็นตัวแบบหรือประสบการณ์จากผู้อื่น (modeling) ให้มารดาสังเกตวิธีการดูแลทารกเกิดก่อนกำหนดผ่านตัวแบบ ผ่านคู่มือการดูแลทารกเกิดก่อนกำหนดสำหรับมารดาหรือผู้ดูแล การใช้คำพูดชักจูง (verbal persuasion) ให้การสนับสนุน ส่งเสริม ชี้แนะ กระตุ้นให้มารดาเกิดความมั่นใจให้กำลังใจเมื่อมารดามีการปฏิบัติกิจกรรมที่ถูกต้อง และการกระตุ้นทางอารมณ์ (emotional arousal)¹⁰ ให้มารดาระบายความรู้สึกในการดูแลทารกเกิดก่อนกำหนด และชี้แนะเพื่อก่อให้เกิดความมั่นใจในการมีปฏิสัมพันธ์และการดูแลทารกเกิดก่อนกำหนด ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจจัดโปรแกรมการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลทารกเกิดก่อนกำหนดของมารดาต่อการรับรู้ความสามารถในการดูแลและบทบาทในการเป็นมารดาทารกเกิดก่อนกำหนด เพื่อให้มารดาที่มีความมั่นใจในการดูแลและแสดงบทบาทการเป็นมารดาทารกเกิดก่อนกำหนดได้ถูกต้องเหมาะสม และเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของพยาบาลให้มีคุณภาพต่อไป

สมมติฐานการวิจัย

1. หลังการทดลองมารดาทารกเกิดก่อนกำหนดในกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลทารกเกิดก่อนกำหนดมีคะแนนการรับรู้ความสามารถในการดูแลทารก

เกิดก่อนกำหนดสูงกว่ามารดาในกลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติ

2. หลังการทดลองมารดาทารกเกิดก่อนกำหนดในกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลทารกเกิดก่อนกำหนดมีคะแนนบทบาทในการเป็นมารดาทารกเกิดก่อนกำหนดสูงกว่ามารดาในกลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนการรับรู้ความสามารถในการดูแลทารกเกิดก่อนกำหนดระหว่างมารดาในกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลทารกเกิดก่อนกำหนด และมารดาในกลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติ

2. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนบทบาทในการเป็นมารดา ระหว่างมารดาในกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลทารกเกิดก่อนกำหนด และมารดาในกลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แนวคิดทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองของ Bandura¹⁰ ที่เชื่อว่า การสร้างการรับรู้ความสามารถของตนเองเกิดจากการเรียนรู้จาก 4 แหล่ง คือ การประสบความสำเร็จในการกระทำจัดให้มารดาได้ฝึกดูแลทารกด้วยตัวเองจากกิจกรรมง่ายไปกิจกรรมยาก ฝึกทักษะการดูแล สังเกตพฤติกรรมของทารกเกิดก่อนกำหนด การได้เห็นตัวแบบหรือประสบการณ์จากผู้อื่น จัดให้มารดาสังเกตวิธีการดูแลทารกเกิดก่อนกำหนดผ่านตัวแบบ ผ่านคู่มือการดูแลทารกเกิดก่อนกำหนดสำหรับมารดาหรือผู้ดูแล การใช้คำพูดชักจูง ให้การสนับสนุน ส่งเสริม ชี้แนะ กระตุ้นให้มารดาเกิดความมั่นใจให้กำลังใจเมื่อมารดามีการปฏิบัติกิจกรรมที่ถูกต้อง และการกระตุ้นทางอารมณ์ให้มารดาระบายความรู้สึกในการดูแลทารกเกิดก่อนกำหนด และชี้แนะเพื่อก่อให้เกิดความมั่นใจในการมีปฏิสัมพันธ์และการดูแลทารกเกิดก่อนกำหนด

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยกึ่งทดลอง (quasi-experimental research) ใช้รูปแบบสองกลุ่มวัดก่อนและหลังการทดลอง (The pretest-posttest control group design)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

มารดาทารกเกิดก่อนกำหนด และทารกเกิดก่อนกำหนดที่ได้รับการรักษาในหออภิบาลผู้ป่วยหนักทารกแรกเกิด สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) ตามคุณสมบัติที่กำหนด กลุ่มทดลอง 20 ราย กลุ่มควบคุม 20 ราย ลักษณะของมารดา เป็นมารดาครรภ์แรกอายุครรภ์น้อยกว่า 37 สัปดาห์เต็ม มารดาคลอดปกติทางช่องคลอดและผ่าตัดทางหน้าท้อง ไม่มีภาวะแทรกซ้อนที่รุนแรงหลังคลอด ลักษณะของทารก ทารกเกิดก่อนกำหนดมีอายุครรภ์ตั้งแต่ 30-น้อยกว่า 37 สัปดาห์ นับจากวันแรกของประจำเดือนครั้งสุดท้ายของมารดา (LMP) และ/หรือได้รับการประเมินจากแพทย์ผู้ดูแลโดยวิธีของ Ballard (Ballard score) ไม่มีรูปปริศ แต่กำเนิด ไม่มีความพิการแต่กำเนิดที่ทำให้เกิดปัญหารุนแรง

เครื่องมือ

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

1.1 โปรแกรมการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลทารกเกิดก่อนกำหนดของมารดา สร้างขึ้นตามแนวคิดการรับรู้ความสามารถตนเองของ Bandura¹⁰ ประกอบด้วย 1) การประสบความสำเร็จในการกระทำ เป็นการปฏิบัติในสิ่งที่แสดงออกถึงความสำเร็จ โดยให้มารดามีประสบการณ์ตรงจากการได้รับผลสำเร็จในการดูแล เช่น ให้มารดาบอกประสบการณ์การดูแล ระบุกิจกรรมที่คิดว่าสามารถทำได้ ลงมือปฏิบัติกิจกรรมจากง่ายไปยาก 2) การได้เห็นตัวแบบหรือประสบการณ์ของผู้อื่น โดยให้มารดาได้รับประสบการณ์ทางอ้อมจากการสังเกตวิธีการปฏิบัติกิจกรรมการดูแลทารกจากผู้วิจัยและจากคู่มือการดูแลทารกเกิดก่อนกำหนดสำหรับมารดาหรือผู้ดูแล 3) การใช้

คำพูดแนะนำหรือชักจูงด้วยคำพูด ให้คำชี้แนะมารดาในกิจกรรมที่ไม่ถูกต้องหรือไม่เคยทำ กระตุ้นให้กำลังใจเสริมแรงจิตใจเมื่อมารดาสามารถทำได้โดยกล่าวชมเชยเมื่อมีปัญหาในการปฏิบัติกิจกรรมวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาร่วมกันระหว่างผู้วิจัยกับมารดาและสนับสนุนให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการประคับประคองให้กำลังใจมารดา 4) การกระตุ้นทางอารมณ์ เพิ่มความรู้สึกในความสามารถในการดูแลของมารดา โดยสนับสนุนให้มารดาคุ้นเคยกับสถานการณ์การเป็นมารดาทารกเกิดก่อนกำหนด ให้มารดาสังเกตลักษณะเด่นหรือพฤติกรรมของบุตร มีส่วนร่วมดูแลบุตร ให้แสดงออกถึงความรู้สึก โดยพูดคุยเรื่องบุตร ระบายความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ที่ผ่านมา

1.2 คู่มือการดูแลทารกเกิดก่อน

กำหนดสำหรับมารดาหรือผู้ดูแล เนื้อหาประกอบด้วย การดูแลสุขวิทยาส่วนบุคคล การให้อาหาร การดูแลความปลอดภัย การกระตุ้นภูมิคุ้มกัน การส่งเสริมการเจริญเติบโตและพัฒนาการ และการสังเกตความผิดปกติ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบบันทึกข้อมูลของมารดาทารกเกิดก่อนกำหนด ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนด

2.2 แบบประเมินการรับรู้ความสามารถในการดูแลทารกเกิดก่อนกำหนด เนื้อหาแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 การรับรู้ความสามารถด้านความรู้ในการดูแลทารกเกิดก่อนกำหนดของมารดา ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ ความรู้เกี่ยวกับการให้อาหาร ความรู้เกี่ยวกับการดูแลความปลอดภัย และส่วนที่ 2 การรับรู้ความสามารถด้านทักษะ ประกอบด้วย ทักษะเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ ทักษะเกี่ยวกับการให้อาหาร และทักษะเกี่ยวกับการดูแลความปลอดภัย

2.3 แบบสอบถามบทบาทในการเป็นมารดาทารกเกิดก่อนกำหนดตามการรับรู้ของมารดา มี 2 ส่วน คือ การมีสัมพันธภาพกับบุตร มี 18 ข้อ และการปฏิบัติกิจกรรมในการดูแลบุตร มี 11 ข้อ ประกอบด้วย การให้อาหาร การทำความสะอาดร่างกาย การขับ

ถ่าย การนอน การปกป้องอันตราย การส่งเสริมพัฒนาการ และการตอบสนองความต้องการของบุตร

3. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

3.1 การทดสอบความตรงและความเชื่อมั่น (validity & reliability)

ผู้วิจัยได้นำแบบประเมินฯ และแบบสอบถามฯ ที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่านดังนี้ อาจารย์พยาบาลกุมารเวชกรรม 3 ท่าน และพยาบาลเชี่ยวชาญด้านทารกแรกเกิด 2 ท่าน ทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มประชากรจำนวน 10 ราย และได้หาความเชื่อมั่นแบบประเมินการรับรู้ความสามารถในการดูแลทารกเกิดก่อนกำหนด ใช้สูตร KR - 20 โดยดำเนินการรับรู้เกี่ยวกับความรู้ในการดูแลทารกเกิดก่อนกำหนด ได้เท่ากับ 0.72 และดำเนินการรับรู้เกี่ยวกับทักษะในการดูแลทารกเกิดก่อนกำหนดได้เท่ากับ 0.78 และแบบสอบถามบทบาทในการเป็นมารดาทารกเกิดก่อนกำหนดตามการรับรู้ของมารดา ใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค ได้เท่ากับ 0.73

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลทั่วไปของมารดา และทารกเกิดก่อนกำหนด ใช้การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. เปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนการรับรู้ความสามารถในการดูแลของมารดา หลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยสถิติแมน-วิทนีเย (Mann-Whitney U)

3. เปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนบทบาทในการเป็นมารดาทารกเกิดก่อนกำหนด หลังการทดลองระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ด้วยสถิติแมน-วิทนีเย การวิจัยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

การเก็บรวบรวมข้อมูล

กลุ่มควบคุม วันที่ 2 หลังคลอดผู้วิจัยติดต่อกับมารดาทารกเกิดก่อนกำหนด สร้างสัมพันธภาพ อธิบายวัตถุประสงค์ สัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไป ให้มารดาตอบแบบ

ประเมินการรับรู้ความสามารถในการดูแลทารกเกิดก่อนกำหนด และแบบสอบถามบทบาทในการเป็นมารดาทารกเกิดก่อนกำหนดตามการรับรู้ของมารดา (pre - test) วันที่ 3 - วันจำหน่าย มารดาเห็นสถานการณ์ที่เป็นจริงกับบุตรมารดาและทารกได้รับการพยาบาลตามปกติจากพยาบาลประจำการ เมื่อทารกอายุครรภ์ 40 สัปดาห์ ให้มารดาตอบแบบประเมินการรับรู้ความสามารถในการดูแลทารกเกิดก่อนกำหนด และแบบสอบถามบทบาทในการเป็นมารดาทารกเกิดก่อนกำหนดตามการรับรู้ของมารดา ทั้งที่บ้านและโรงพยาบาล (post - test)

กลุ่มทดลอง วันที่ 2 หลังคลอด สร้างสัมพันธภาพ อธิบายวัตถุประสงค์ สัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไป ให้มารดาตอบแบบประเมินการรับรู้ความสามารถในการดูแลทารกเกิดก่อนกำหนด และแบบสอบถามบทบาทในการเป็นมารดาทารกเกิดก่อนกำหนดตามการรับรู้ของมารดา (pre test) วันที่ 3 - วันจำหน่าย ให้การดูแลตามแผนการดูแลที่ผ่านกระบวนการสร้างตามแนวคิดการรับรู้ความสามารถตนเองของ Bandura¹⁰ โดยการประสบความสำเร็จในการกระทำจัดให้มารดาได้ฝึกดูแลทารกด้วยตัวเองจากกิจกรรมง่ายไปกิจกรรมยาก ฝึกทักษะการดูแล สังเกตพฤติกรรมของทารกเกิดก่อนกำหนด การได้เห็นตัวแบบหรือประสบการณ์จากผู้อื่นจัดให้มารดาสังเกตวิธีการดูแลทารกเกิดก่อนกำหนดผ่านตัวแบบ ผ่านคู่มือการดูแลทารกเกิดก่อนกำหนดสำหรับมารดาหรือผู้ดูแล การใช้คำพูดชักจูงให้การสนับสนุนส่งเสริม ชี้นำ กระตุ้นให้มารดาเกิดความมั่นใจ ให้กำลังใจเมื่อมารดามีการปฏิบัติกิจกรรมที่ถูกต้อง และการกระตุ้นทางอารมณ์ให้มารดาตระบายความรู้สึกในการดูแลทารกเกิดก่อนกำหนด และชี้นำเพื่อก่อให้เกิดความมั่นใจในการมีปฏิสัมพันธ์และการดูแลทารกเกิดก่อนกำหนด วันละ 1 - 2 ชั่วโมง จำนวน 5 วัน เมื่อทารกอายุครรภ์ 40 สัปดาห์ ให้มารดาตอบแบบประเมินการรับรู้ความสามารถในการดูแลทารกเกิดก่อนกำหนด และแบบสอบถามบทบาทในการเป็นมารดาทารกเกิดก่อนกำหนดตามการรับรู้ของมารดา ทั้งที่บ้านและโรงพยาบาล (post - test)

ผลการวิจัย

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของค่าลำดับชั้นของคะแนนการรับรู้ความสามารถในการดูแลโดยรวม พบว่าค่าเฉลี่ยของค่าลำดับชั้นของคะแนนการ

รับรู้ความสามารถในการดูแล กลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p < 0.001$, $u = 70.0$) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของค่าลำดับชั้นคะแนนการรับรู้ความสามารถในการดูแลโดยรวมและรายด้าน ระหว่างมารดาในกลุ่มควบคุมกับกลุ่มทดลอง หลังการทดลอง

การรับรู้ความสามารถในการดูแลของมารดา	กลุ่มทดลอง (n=20)		กลุ่มควบคุม (n=20)		U	p-value
	ค่าเฉลี่ยของค่าลำดับชั้น	ผลรวมของค่าลำดับชั้น	ค่าเฉลี่ยของค่าลำดับชั้น	ผลรวมของค่าลำดับชั้น		
รายด้านความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ						
1. ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ	25.5	510.0	15.5	310.0	100.0	0.006*
2. ความรู้เกี่ยวกับการให้อาหาร	24.0	480.0	17.0	340.0	130.0	0.06
3. ความรู้เกี่ยวกับการดูแลความปลอดภัย	25.0	500.0	16.0	320.0	110.0	0.014*
รวม	27.0	540.00	14.00	280.00	70.0	<0.001*
รายด้านทักษะการดูแลทารก						
1. ทักษะเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ	23.5	470.0	17.5	350.0	140.0	0.108
2. ทักษะเกี่ยวกับการให้อาหาร	22.0	440.0	19.0	380.0	170.0	0.429
3. ทักษะเกี่ยวกับการดูแลความปลอดภัย	22.5	450.0	18.50	370.0	160.0	0.289
รวม	24.5	490.0	16.50	330.0	120.0	0.002*
โดยรวม	27.0	540.0	14.0	280.0	70.0	<0.001*

* $p < .05$

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของค่าลำดับชั้นของคะแนนบทบาทในการเป็นมารดาทารกเกิดก่อนกำหนด โดยรวม พบว่ากลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของค่าลำดับชั้นของคะแนนบทบาทในการเป็นมารดา

ทารกเกิดก่อนกำหนดสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ($p < 0.001$, $u = 10.0$) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของค่าลำดับชั้นของคะแนนบทบาทในการเป็นมารดาทารกเกิดก่อนกำหนด โดยรวมระหว่างมารดา กลุ่มควบคุมกับกลุ่มทดลอง หลังการทดลอง

บทบาทในการเป็นมารดา	กลุ่มทดลอง (n=20)		กลุ่มควบคุม (n=20)		U	p-value
	ค่าเฉลี่ยของค่าลำดับชั้น	ผลรวมของค่าลำดับชั้น	ค่าเฉลี่ยของค่าลำดับชั้น	ผลรวมของค่าลำดับชั้น		
ด้านการมีสัมพันธภาพกับบุตร						
รวม	28.0	560.0	13.0	260.0	50.0	<0.001*
ด้านการปฏิบัติกิจกรรมการดูแลบุตร						
รวม	30.0	600.0	11.0	220.0	10.0	<0.001*
โดยรวม	30.0	600.0	11.0	220.0	10.0	<0.001*

* p < .05

อภิปรายผล

จากผลการทดลองพบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนการรับรู้ความสามารถในการดูแลทารกเกิดก่อนกำหนดสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อภิปรายผลได้ว่าการจัดให้มารดาฝึกทักษะการปฏิบัติกิจกรรมการดูแลบุตรเป็นการให้มารดามีส่วนร่วมในตัวอย่างที่ประสบผลสำเร็จ ซึ่งวิธีการดังกล่าวมีประสิทธิภาพมากที่สุดในการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง เนื่องจากกลุ่มทดลองได้รับความรู้ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมของทารกที่แสดงออกมาในแต่ละครั้งว่าทารกบอกถึงความต้องการอะไร ซึ่งทารกในวัยแรกเกิดถึง 1 เดือน สามารถรับรู้ได้และเป็นวัยที่มีความต้องการ การกระตุ้นผ่านประสาทสัมผัส ทางการมองเห็น การได้ยิน และการสัมผัส จะทำให้ทารกมีการเจริญเติบโตและ พัฒนาการที่ดีทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา ด้านจิตใจ อารมณ์และสังคม¹³ และเนื่องจากในระยะ 3 วันแรกหลังคลอดมารดาที่มีบุตรมีความต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับทารกและต้องการทราบพฤติกรรมของทารกมากที่สุด⁵ และยังพบว่าในช่วง 1 - 2 วันแรกหลังคลอดเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมที่สุดในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างมารดาและทารก⁶ มารดาจึงให้ความร่วมมือ มีความตั้งใจ และพร้อมที่จะเรียนรู้ ดังนั้นในการที่จะพัฒนาการรับรู้ความ

สามารถของตนเองนั้น จำเป็นจะต้องฝึกให้มารดามีทักษะเพียงพอที่จะประสบผลสำเร็จได้พร้อม ๆ กับการให้รับรู้ว่ามีความสามารถที่จะกระทำเช่นนั้น¹⁴ จะทำให้มารดาใช้ทักษะที่ได้รับการฝึกได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด การให้มารดาสังเกตตัวแบบผ่านคู่มือการดูแลทารกเกิดก่อนกำหนดสำหรับมารดาหรือผู้ดูแล สามารถอธิบายได้ว่า สื่อที่ใช้ประกอบการให้ความรู้ก็มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการรับรู้และปรับเปลี่ยนบทบาทในการเป็นมารดา เป็นการให้ความรู้แบบซ้ำ ๆ และเน้นเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และเพื่อให้มารดาปฏิบัติต่อทารกได้จริง¹⁵ ซึ่งการสังเกตเห็นตัวแบบที่มีสภาพสอดคล้องหรือคล้ายคลึงกับตนเอง ทำให้ผู้สังเกตเกิดการรับรู้ว่าตนเองก็มีความสามารถที่จะกระทำพฤติกรรมนั้น ๆ ส่วนการใช้คำพูดแนะนำในกิจกรรมที่มารดาทำไม่ได้ ทำไม่ถูก ทำให้มารดามีกำลังใจ เกิดความเชื่อมั่น ได้ร่วมแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนความรู้ จึงเป็นจุดเริ่มต้นในการจูงใจให้มารดาเห็นความสำคัญของการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลทารกเกิดก่อนกำหนด ซึ่งการพูดชักจูงให้มารดาเชื่อในความสามารถของตนเองนี้ทำให้เกิดกำลังใจและมีความพยายามมากขึ้นที่จะกระทำให้สำเร็จ จึงเกิดผลดีในการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง¹⁰ ประกอบกับการจัดเนื้อหาความรู้นี้ตรงกับความต้องการ

ของมารดาซึ่งถือเป็นเครื่องกระตุ้นให้อยากเรียนรู้ และมารดาตระหนักถึงปัญหาของตนเองจึงทำให้มารดาได้มองเห็นภาพและเข้าใจได้อย่างชัดเจนในรูปแบบพฤติกรรมที่ต้องปรับปรุง ซึ่งในมารดาวัยรุ่นที่มีบุตรคนแรกหลังได้รับการส่งเสริมพลังอำนาจในการรับรู้บทบาทการเป็นมารดา พบว่ามารดามีการรับรู้บทบาทการเป็นมารดาสูงขึ้น¹⁶ ส่วนการให้มารดาตระบายความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ที่ผ่านมา โดยเปิดโอกาสให้มารดาแสดงความรู้สึกทั้งทางบวกและทางลบที่เกิดขึ้น เนื่องจากเมื่อมีการเผชิญความเครียดหรือสถานการณ์ที่คุกคามจะมีผลต่อความรู้สึกในทางลบ เช่น เกิดความกลัวหรือวิตกกังวลมากขึ้น¹³ จะทำให้การรับรู้ความสามารถของตนเองลดลง และขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่สามารถที่จะแสดงออกได้ดี และ Bandura เชื่อว่าพฤติกรรมของบุคคลเปลี่ยนแปลงไปเกิดจากปัจจัยทางสภาพแวดล้อม ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยด้านพฤติกรรม ดังนั้นผู้วิจัยรับฟัง ให้คำปรึกษาและชี้แนะแนวทางแก้ไขปัญหามาตามความเหมาะสม เพื่อเป็นการแสดงออกถึงความรู้สึกของมารดาในการรับรู้ความสามารถของตนเอง ทำให้ผู้วิจัยมองเห็นปัญหาและสะท้อนให้เห็นว่ามารดามีการรับรู้ความสามารถของตนเองที่เพิ่มขึ้น

จากผลการวิจัยพบว่า คะแนนบทบาทในการเป็นมารดาของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อภิปรายผลได้ว่า มารดาทารกเกิดก่อนกำหนดแสดงบทบาทในการเป็นมารดาทารกเกิดก่อนกำหนดได้ถูกต้องเหมาะสม เกิดจากการที่มารดาเริ่มมีพัฒนาการและพัฒนากิจของการเป็นมารดาที่ดีซึ่งบทบาทมารดาที่คลอดบุตรก่อนกำหนดจะมีความแตกต่างจากมารดาทั่วไปทั้งด้านมารดา ด้านทารก และด้านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดาและทารก¹⁷ ตลอดจนระยะเวลาที่จัดให้มารดาฝึกทักษะ เรียนรู้การปฏิบัติกิจกรรมการดูแลบุตรหลังคลอดมีความเหมาะสม เป็นระยะที่มารดาสามารถควบคุมระบอบต่าง ๆ ในร่างกายได้แล้ว มารดาจึงมีความกระตือรือร้นดูแลตนเองและปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นหน้าที่ของมารดาได้ มารดา

จะแสดงพฤติกรรม การมีสัมพันธภาพกับบุตรด้วยการยอมรับบุตรของตนเองซึ่งมีน้ำหนักน้อย และต้องปรับความคิดเกี่ยวกับบุตรให้ตรงกับความเป็นจริง ดูแลเอาใจใส่บุตร มีการสัมผัสจับต้องตัวบุตร มีการมองสบตาบุตร โดยการประสานสายตากับบุตรเป็นสื่อที่มีผลอย่างมาก ในการเริ่มต้นพัฒนาความเชื่อมั่นและความสัมพันธ์ที่ทารกมีต่อผู้อื่น¹³ มีการศึกษาถึงการใช้โปรแกรมส่งเสริมการรับรู้ความสามารถมีผลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงดูบุตรของมารดาวัยรุ่นหลังคลอดครั้งแรก ซึ่งพบว่าคะแนนพฤติกรรมการเลี้ยงดูบุตรของมารดาวัยรุ่นหลังคลอดครั้งแรกกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ¹⁸ มีผลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่⁸ ตลอดจนมารดาที่ทำงานนอกบ้าน¹⁹ และเด็กมีผลลัพธ์ทางสุขภาพดีขึ้น¹⁴

ดังนั้นในการศึกษาค้นคว้านี้แสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลทารกเกิดก่อนกำหนดของมารดาส่งผลให้มารดามีการรับรู้ความสามารถในการดูแลเพิ่มขึ้นและแสดงบทบาทในการเป็นมารดาได้ถูกต้องเหมาะสม

การนำผลวิจัยไปใช้

1. การนำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงการปฏิบัติการพยาบาลโดยการมีการส่งเสริมให้จัดกิจกรรมให้มารดาทารกเกิดก่อนกำหนดได้ฝึกทักษะการดูแลบุตร เพื่อให้มารดามีการรับรู้ความสามารถของตนเองและแสดงบทบาทในการเป็นมารดา เพราะการลงมือปฏิบัติช่วยให้มารดาเกิดการแสดงบทบาทในการเป็นมารดาได้ถูกต้องเหมาะสม ดังนั้นควรสนับสนุนให้มีการปฏิบัติกิจกรรมการดูแลบุตร มากกว่าการรับรู้ความสามารถในการดูแลบุตร

2. ผลการวิจัยเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อการทำวิจัยเพื่อพัฒนาแนวทางการส่งเสริมความสามารถในการดูแลตนเองของมารดาที่คลอดบุตรก่อนกำหนดต่อไปเพื่อหาแนวปฏิบัติที่ดีต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1.1 ควรปรับจำนวนวันของโปรแกรมการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลทารกเกิดก่อนกำหนดของมารดา ให้สั้นที่สุด 3 วัน และนานที่สุด 5 วัน กิจกรรมที่สามารถให้ได้ใน 3 วัน เช่น กิจกรรมด้านความสามารถความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ และกิจกรรมความสามารถความรู้เกี่ยวกับการดูแลความปลอดภัย กิจกรรมที่ให้ใน 5 วัน เช่น กิจกรรมความสามารถด้านความรู้เกี่ยวกับการให้อาหาร กิจกรรมความสามารถด้านทักษะเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ กิจกรรมความสามารถด้านทักษะเกี่ยวกับการให้อาหาร และกิจกรรมความสามารถด้านทักษะเกี่ยวกับการดูแลความปลอดภัย เพื่อให้เกิดการรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลทารกเกิดก่อนกำหนด

1.2 ควรมีการพัฒนาโปรแกรมการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลทารกเกิดก่อนกำหนดของมารดา โดยเน้นปรับโปรแกรมให้ได้ความรู้เรื่องของการดูแลที่มีส่วนสำคัญต่อการเจริญเติบโต เช่น เรื่องการให้อาหาร เพราะเป็นสิ่งสำคัญสำหรับทารกเกิดก่อนกำหนดที่ทั้งตัวเล็กและน้ำหนักน้อย

1.3 ควรมีแบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมการดูแลทารกเกิดก่อนกำหนดของมารดาแต่ละกิจกรรม ในวันที่เข้าร่วมโปรแกรมการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลทารกเกิดก่อนกำหนดของมารดา

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบคุณมารดาทารกเกิดก่อนกำหนดที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทุกคน ผู้ร่วมทีมวิจัย เจ้าหน้าที่ ผู้บริหารที่เป็นกำลังใจและเป็นพี่ปรึกษาในการทำวิจัย ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือวิจัย และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่หออภิบาลผู้ป่วยหนักกุมารเวชกรรมทารกแรกเกิด โรงพยาบาลโสธรทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลในครั้งนี้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

1. อรพิน ทรัพย์สัน ชูจิตร นาชีวะ นิพิท ไชยธรรม นพรัตน์ จันทศรี. สถิติสาธารณสุข 2552. นนทบุรี: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข; 2552.
2. Pillitteri A. Maternal and child health nursing : care of the childbearing family. Philadelphia : Lippincott ; 2008.
3. รัศมี งามเจริญ พัชราวลัย เวทศักดิ์. อัตราการเกิดภาวะอุณหภูมิกายต่ำเมื่อแรกรับและระยะเวลาการมีอุณหภูมิกายต่ำของทารกเกิดก่อนกำหนด หอผู้ป่วยทารกแรกเกิดระยะวิกฤต โรงพยาบาลศรีนครินทร์. วารสารพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ 2553; 33(4): 61-8.
4. กุสุมา พรหมมาหล้า พูลสุข ศิริพล. ผลของโปรแกรมการพัฒนาความสามารถของพยาบาลด้านการจัดการความปวดจากหัตถการในทารกเกิดก่อนกำหนด. วารสารพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ 2554; 34(4): 12-21.
5. Maloni JA. The content and sources of maternal knowledge about the infant. J Pediat Nurs 2007 ; 22(4) : 111 – 20.
6. Bill BJ. Enhancement of paternal – newborn affectional bonds. J Nurs Midwife 2009 ; 25 (5) : 21 – 6.
7. มนต์ตรา พันธุ์ฝึก ศรีสมร ภูมณสกุล อรพินธ์ เจริญผล. ผลของโปรแกรมการส่งเสริมบทบาทการเป็นมารดา ต่อความรักใคร่ผูกพันระหว่างมารดาและทารกความพึงพอใจในบทบาทของมารดา ความสามารถในการเรียนรู้พฤติกรรมทารก และการเจริญเติบโตของทารก. Rama Nurs J 2552 ; 15(2) : 149-61.
8. ญาณีตา เกื้อนเจริญ กัญญาตา ประจุติลป. ผลของโปรแกรมส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของมารดา ร่วมกับการสนับสนุนของสามีต่อการปฏิบัติเลี้ยงลูกด้วยนมแม่. วารสารพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2551; 20(3):55 – 68.

9. Gordon I, Feldman R. Synchrony in the triad : A mycrolevel process model of coparenting and parent – child interaction. England; 2008.
10. Bandura A. Self – efficacy: The exercise of control. New York : W. H. Freeman and Company; 1997.
11. Bandura A. Social foundations of thought and action: A social cognitive theory. Englewood Cliffs: Prentice, Inc.; 1986.
12. สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. ทฤษฎีและเทคนิคการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2550.
13. Blackburn ST. Environmental impact of the NICU on development outcomes. J pediatric Nurs 2008 ; 13 : 279 – 89.
14. สุรีพร ศรีสุธิกมล สุพรรณิ สุ่มเล็ก. ผลของการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของผู้ดูแลที่มีบุตรป่วยด้วยโรคหัดที่ยังไม่สามารถควบคุมได้. วารสารพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ 2552 ; 32(1) : 58 – 66.
15. ปิยนันท์ โพธิชัย พัชรภรณ์ เจนใจวิทย์. โปรแกรมส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ของครอบครัวที่มีบุตรทารกคนแรก. วารสารพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ 2555; 35(1) : 18 – 27.
16. นางลักษณ พลแสน สร้อย อนุสรณ์ธีรกุล. การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจในการรับรู้บทบาทการเป็นมารดาและความสามารถในการดูแลตนเองของมารดาวัยรุ่นหลังคลอด. วารสารพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ 2552; 32(2): 45 – 54.
17. Jenson MD., Bobak IM. Essentail of maternity nursing: Nursing care of the childbearing family. 2nded. St. Louis: The C.V Mosby company; 1987.
18. สุทธิ หน่งอาลี กัญญาตา ประจุศิลป์. ผลของการใช้โปรแกรมส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองต่อพฤติกรรมการเลี้ยงดูบุตรของมารดาวัยรุ่นหลังคลอดครั้งแรก. วารสารพยาบาลศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2550; 19(2): 72 – 85.
19. ขวัญใจ รุ่งเรือง กัญญาตา ประจุศิลป์. ผลของการใช้โปรแกรมส่งเสริมการรับรู้ความสามารถต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาที่ทำงานนอกบ้าน. วารสารพยาบาลศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2550; 19(3): 126 – 37.